

IMPORTANȚA DOMENIULUI ECONOMIC ÎN RĂZBOIUL POLITIC MODERN. STUDIU DE CAZ: STATELE DIN FLANCUL DE EST AL NATO

Conf. univ. dr. Vlad DUMITRACHE

*Departamentul Regional de Studii pentru Managementul Resurselor de Apărare,
Universitatea Națională de Apărare „Carol I”*

Drd. Andreea Ștefania COZMEI

*Școala Națională de Studii Politice și Administrative
DOI: 10.55535/GMR.2022.4.18*

Scopul lucrării de față este de a prezenta importanța domeniului economic în cadrul conceptului război politic modern (modern political warfare). Corelarea domeniului economic cu cel geopolitic, respectiv domeniul de securitate a devenit o constantă pe care statele membre ale NATO nu o mai pot ignora.

Folosind metoda analizei descriptive, dorim să probăm importanța unor domenii economice cheie în influențarea spectrului politic și strategic regional, corespunzător zonei Flancului de Est și statelor care alcătuiesc respectivul flanc. Am ales, în acest scop, trei domenii economice diferite, unde aplicarea unor politici cheie în ultimii ani a determinat o serie de efecte cu rezultat concret asupra modului în care zona de securitate și apărare a evoluat.

Primul astfel de domeniu este reprezentat de cel al cheltuielilor de apărare, al doilea este cel al politicilor fiscale, iar cel de-al treilea domeniu cheie analizat pe parcursul acestei lucrări este domeniul politicilor de energie. Recentele evenimente de securitate au schimbat fundamental obiectivele și politicile de energie verde de la nivel european. Unele au fost amânate, altele înlocuite, prin urmare, dorim să analizăm modul în care statele europene membre și ale Flancului de Est reușesc să gestioneze aceste schimbări, atât în domeniul energetic, cât și în corelarea politicilor energetice cu celelalte politici menționate.

Cuvinte-cheie: capabilități, managementul resurselor, securitate energetică, cheltuieli de apărare, politici economice.

INTRODUCERE

Activitățile externe ale Chinei și Rusiei din ultimele decenii, culminând cu invazia Ucrainei din februarie 2022, precum și criza în creștere din Taiwan au demonstrat că, spre deosebire de marile puteri vestice, cele două state au tratat cele trei domenii majore, respectiv cel politic, cel economic și cel militar, ca un tot, nu separat. Corelarea acestor trei domenii a fost analizată de literatura de specialitate și descrisă ca un nou concept al politicii de apărare, cel de *modern political warfare* (Robinson et al., 2018). Importanța domeniului economic în contextul dezvoltării unor politici de securitate și apărare rămâne vital. Instrumentele economice disponibile pentru a contribui la creșterea nivelului de securitate sunt multiple și vor fi explicate pe parcursul lucrării de față, în trei părți distincte. Dorim, astfel, să analizăm dacă, pentru o categorie de state, putem considera că a corela politicile economice cu cele de apărare devine un pas fundamental. Am ales pentru această analiză grupul statelor din Flancul de Est, respectiv: România, Polonia, Lituania, Letonia, Estonia, Bulgaria, Ungaria, Slovacia.

Invazia Ucrainei de către Federația Rusă reprezintă doar un nou alt eveniment de impact pe care continentul european îl suferă în ultimii trei ani. Pandemia care a început în anul 2020 și care a continuat puternic în 2021, cu toate efectele sale, inflația crescută, ca urmare atât a măsurilor din pandemie, cât și a politicilor energetice de la nivel european, au contribuit la o situație economică delicată pentru toate statele europene. Grupul de state reprezentând Flancul de Est al NATO au o presiune în plus odată cu începerea războiului din Ucraina și a noilor amenințări de securitate ce planează asupra lor. Toate aceste efecte economice începute în perioada pandemiei reprezintă o schimbare de paradigmă în modul în care statele europene sunt nevoite să își administreze resursele.

Pandemia și efectele sale economice, precum și războiul din Ucraina au însemnat o schimbare în managementul resurselor pentru țările europene. De-a lungul timpului, literatura de specialitate a descris diferența dintre puterea soft și puterea hard ca modele de influență a statelor. Considerăm astăzi că aceste modele se intersectează, conceptul de război politic modern demonstrând importanța politicilor economice pentru garanția securității statelor.

Pentru a putea testa ipoteza lucrării de față, conform căreia statele de pe Flancul de Est sunt obligate să își ajusteze politicile economice cu cele de apărare pentru a face față războiului politic modern, dorim să trecem în revistă câteva elemente cheie ale acestui concept:

- a. Actorii non-statali capătă un rol de influență majoră în probleme de securitate.
- b. Resursa informațională are o importanță vitală, percepțiile fiind determinante în detrimentul știrilor concrete.
- c. Politicile economice devin o pârgie importantă, un instrument în special pentru statele dezvoltate.
- d. Războiul politic modern exploatează minoritățile religioase, etnice sau de orice alt fel.
- e. Războiul politic modern înlocuiește războiul tradițional în sensul în care îndeplinește condițiile acestuia cu metode diferite și cu costuri mai mici (Ib.).

În acest articol, vom evidenția rolul războiului politic modern așa cum este el descris la litera c). Cum lucrarea de față își propune să urmărească modul în care sunt utilizate resursele pentru managementul politicilor economice în contextul de securitate global, am ales trei domenii pentru studiul impactului economic în războiul politic modern.

Primul domeniu de studiu pentru a testa modelul de față este cel al politicilor de apărare, respectiv al cheltuielilor de apărare, unde dorim să analizăm modul în care a evoluat și vor evolua capacitățile de apărare ale statelor membre ale Flancului de Est, state ce se văd nevoite să își regândească obiectivele militare și, prin urmare, strategia de apărare pentru a corespunde unei noi realități reprezentată de amenințările și riscurile generate de Federația Rusă și de demersurile agresive și anti-occidentale ale acesteia.

Al doilea capitol se dorește o analiză asupra modului în care Europa, în ansamblul său, trebuie să își schimbe politicile și strategiile fiscale pentru a face față unei potențiale crize economice cu multe puncte de inflexiune, multiple cauze și cu nevoie de soluții de adaptare pentru fiecare regiune a continentului în parte.

În ultimul capitol, dorim să analizăm modul în care se va schimba politica energetică a Europei, aflată în situația de a sancționa și întrerupe relațiile parteneriale cu Rusia, o țară care juca un rol fundamental în alimentarea energetică a continentului european, dar ale cărei valori nu mai pot fi împărțite, în condițiile multiplelor teatre de război sau de luptă unde Rusia joacă un rol direct sau indirect, fie ca vorbim de Ucraina, Armenia, Siria, Belarus sau Kazahstan.

POLITICILE ȘI CHELTUIELILE DE APĂRARE ÎN ZONA STATELOR FLANCULUI DE EST

În prima parte, am ales să analizăm modul în care se vor dezvolta diferitele capacități militare, precum și cum vor fi consumate resursele militare ca urmare a invaziei Federației Ruse în Ucraina. După cum se poate vedea din *figura nr. 1*, capacitatea de apărare a statelor de pe Flancul de Est a crescut deja începând cu martie 2022, comparativ cu anul 2021. Astfel, toate Țările Baltice vor beneficia de capacități aeriene, un număr crescut de trupe aliate, precum și un număr aflat în creștere de trupe ale armatelor naționale. State precum Polonia și România vor avea, de asemenea, un număr crescut de trupe aliate pe teritoriul lor, în timp ce Slovacia și Polonia vor beneficia și de capacități de apărare aeriană îmbunătățită. Numărul de trupe aliate aflate în creștere se va resimți și în state ca Ungaria și Bulgaria, în timp ce o capacitate de patrulare și supraveghere aeriană va opera pe suprafața Flancului de Est 24 de ore, 7 zile pe săptămână.

Ca urmare a summitului NATO de la Madrid, începând cu iunie 2022, prezența aliată pe Flancul de Est a început să crească și mai mult. Comparând cu luna martie, pe lângă capacitățile dezvoltate în Polonia și Slovacia, România va fi, de asemenea, beneficiarul unei capacități de apărare aeriană, în timp ce, în grupul statelor baltice, Letonia va beneficia de o capacitate similară. Per total, numărul de trupe aliate va crește pe teritoriul fiecărui stat membru al Flancului de Est, în timp ce capacitatea de patrulare și supraveghere aeriană 24/7 va fi dezvoltată cu prezența unui aparat de tip USAF Grumman RQ-4B Global Hawk (Gaston, 2022).

Așa cum se poate vedea din *figura nr. 1*, prezența tuturor statelor membre ale NATO cu trupe aliate va duce la sporirea nivelului de apărare pe Flancul de Est, reprezentând o demonstrație de unitate și sprijin pentru statele membre ale acestui flanc în fața amenințărilor reprezentate de Federația Rusă. Numeric, trupele aliate prezente în estul Europei, încă din momentul invaziei din februarie, reprezintă un total de peste 22.000 de oameni aflați sub comanda NATO, peste 100 de avioane de luptă aflate în alertă permanentă și peste 120 de nave militare aflate pe mările apropiate, inclusive trei portavioane.

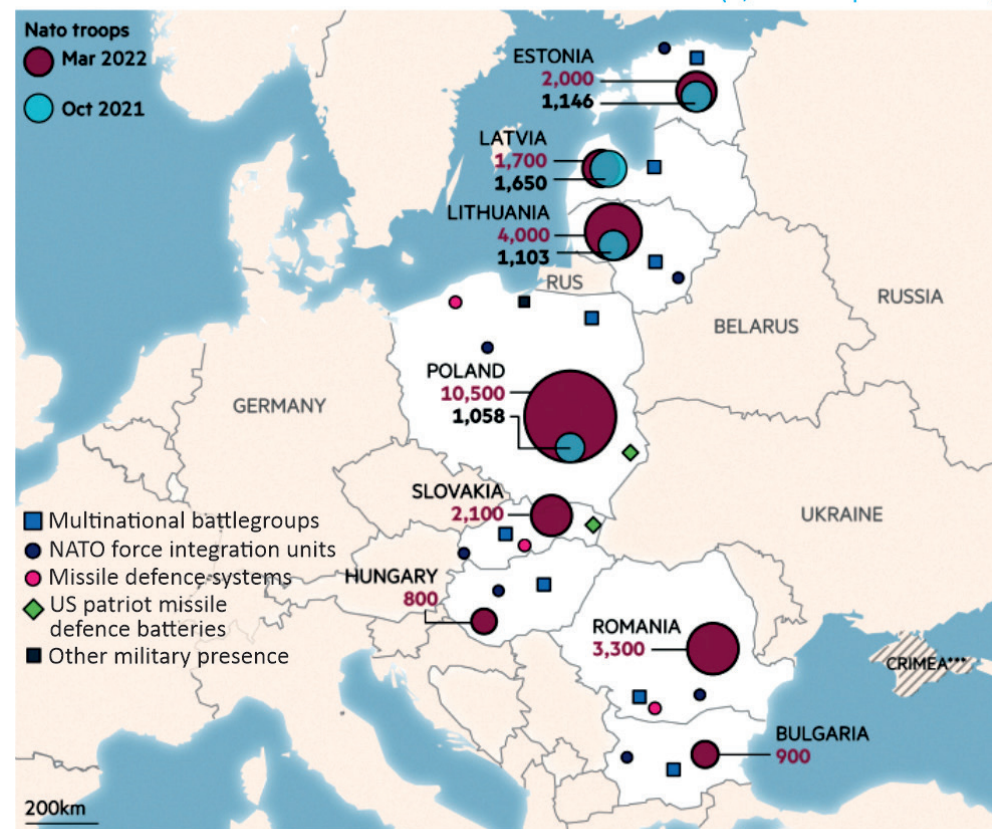
Chiar dacă această demonstrație de forță a însemnat o creștere a nivelului de securitate pentru statele membre ale Flancului de Est, a însemnat, totodată, o creștere a resurselor consumate de aceste state, în special în zona logistică, iar o serie de baze existente au trebuit adaptate la noile condiții pentru a putea găzdui trupele aliate pe teritoriul național. Un exemplu al acestui efort se poate vedea în bazele românești de la Cincu sau Mihail Kogălniceanu, acolo unde au fost oferite

servicii de găzduire, ce au însemnat inclusiv o dezvoltare de infrastructură pentru trupe aliate care s-au alăturat celor naționale la Cincu, respectiv trupe franceze, sau la Kogălniceanu, respectiv trupe franceze, belgiene, italiene, britanice sau canadiene.

NATO scales up its eastern defences

Number of NATO troops* and key headquarters

40,000 troops under
direct NATO control**
(4,000 troops Oct 2021)

* As of Mar 21 2022 ** Does not add up to country amounts because cyber, space and air/naval not included
 *** Crimea is annexed by Russia but this not recognised by the international community
 Source: NATO Cartography: Liz Faunce; Caitlin Gilbert

Figura nr. 1: Dezvoltarea capacităților de apărare pe Flancul de Est, ca urmare a războiului din Ucraina

Ceea ce trebuie luat în considerare este faptul că numerele prezentate în figura nr. 1 reprezintă doar un pas intermediar în state precum Polonia sau România. Astfel, se speră la o prezență și mai numeroasă a trupelor aliate pe teritoriul național, ca urmare a discuțiilor de la Madrid, o prezență crescută, care să poată genera

un răspuns rapid și definitoriu al NATO pe Flancul de Est, în cazul unor acțiuni viitoare agresive care pot veni din est, în special din partea Federației Ruse.

Statele membre ale Flancului de Est au, desigur, în plan să își întărească în primul rând propria capacitate de răspuns, prin reevaluarea strategiei naționale de apărare, strategie care, pentru aceste state, trebuie să răspundă noii realități politice declanșate odată cu evenimentele din Ucraina.

Pentru a se putea armoniza cu prezența trupelor aliate pe teritoriul național și pentru a putea răspunde contextului geo-politic actual, reprezentat de noile riscuri și amenințări de pe Flancul de Est, statele prezente aici sunt nevoite să își ajusteze propriile resurse militare pentru a răspunde noilor obiective strategice trasate în doctrinele militare.

În ceea ce privește aceste obiective, dacă ar fi să analizăm în ansamblu Flancul de Est al NATO, am observa că acesta prezintă două regiuni cheie, care pot deveni elemente vulnerabile în cazul unor agresiuni militare de peste graniță. Pentru Țările Baltice și Polonia, zona de interes va fi reprezentată permanent de Marea Baltică și toată aria geografică nordică a flancului, o zonă unde NATO și-a concentrate multiple capacități de-a lungul ultimilor ani. Această zonă este considerată de importanță strategică și de securitate inclusiv pentru state din centrul și vestul Europei, precum Germania, Olanda, Belgia și Franța. Din acest motiv, așa cum putem vedea în figura nr. 1, NATO a considerat respectiva zonă de extremă importanță pentru securitatea europeană și a crescut prezența încă din 2021, iar ca urmare a summitului de la Madrid, pregătește un număr de peste 20.000 de oameni, reprezentând trupe aliate, ce vor fi prezenți în Țările Baltice și în Polonia pentru a asigura apărarea Flancului de Est pe această arie geografică. Prin urmare, numărul de soldați prezent doar pe zona de nord a Flancului de Est va egala numărul total de soldați prezenți înainte de summit pe întreg teritoriul flancului.

O altă zonă de interes pentru NATO, mai ales în ultimii ani, este zona Mării Negre, o zonă aflată în partea de centru-sud a Flancului de Est. Cu toate acestea, se poate vedea o diferență în numărul de trupe prezente, așa cum putem observa în tabelul nr. 1, unde vedem că, în Zona Mării Negre, trupele aliate reprezintă doar 6.000 de soldați, iar trupele naționale reprezintă un număr de 100.000 de soldați, mai puțini totuși decât cei 155.000 de soldați ce reprezintă trupele naționale în zona de nord a flancului.

Din cauza acestei inegalități numerice, România a accentuat, de-a lungul timpului, în agenda sa, inclusiv la summitul de la Madrid, nevoia unei creșteri a numărului de soldați reprezentând trupe aliate pe această zonă a flancului, MANAGEMENTUL RESURSELOR PENTRU APĂRARE

doar astfel putându-se dezvolta capabilități care să reprezinte garanții de securitate pentru zona Mării Negre. Invasia Ucrainei de către Federația Rusă a arătat importanța strategică a Mării Negre, aici având loc numeroase lupte între cele două armate și forțele lor navale. De altfel, Insula Șerpilor, aflată în imediată vecinătate cu apele maritime teritoriale ale României, a fost disputată intens în această perioadă de război. Convenția de la Montreux, care permite Turciei să controleze accesul de nave militare prin strâmtoarea Bosfor și, astfel, să închidă Marea Neagră pentru asistență militară pentru statele membre ale NATO, reprezintă încă un motiv pentru care celelalte state rezidente la Marea Neagră, precum România, au nevoie de prezență aliată crescută, care să le permită să se apere în cazul unui atac potențial.

PREZENȚA NATO PE FLANCUL DE EST		
	Trupe aliate	Trupe naționale
Marea Neagră	20.000 de trupe	6.000 de trupe
Marea Baltică	155.000 de trupe	100.000 de trupe
Europa Centrală	2.000 de trupe	25.000 de trupe

Tabelul nr. 1: Prezența trupelor NATO pe Flancul de Est

Plecând de la ideea inițială a acestei lucrări, creșterea capacității de apărare a statelor de pe Flancul de Est înseamnă un efort susținut în ceea ce privește cheltuielile de apărare, incluzând și managementul resurselor rezultate din aceste cheltuieli. Prin urmare, dorim să punem în balanță creșterea acestor cheltuieli în contextul unui buget al Poloniei pentru apărare, ce va merge de la 3 până la 5% din PIB, și al unui buget al României, ce va urca la 2,5% din PIB, cu celelalte politici fiscale determinate de contextul economic internațional.

POLITICILE FISCALE PE FLANCUL DE EST ÎN CONTEXTUL RĂZBOIULUI DIN UCRAINA

În ceea ce privește politicile fiscale, continentul european se află într-o situație dificilă, în care majoritatea statelor se văd nevoite să își ajusteze modul de management al resurselor financiare disponibile. Pandemia de Covid-19 cauzase deja dezechilibre economice, foarte multe afaceri fiind afectate în acest interval de timp, altele trebuind să se închidă sau altele fiind nevoite să fie susținute artificial din resurse economice de stat. Această situație a generat o creștere importantă a ratei inflației, care s-a făcut vizibilă încă de la sfârșitul anului 2021, dar care a explodat la începutul anului 2022, dinaintea începerii războiului în Ucraina.

Această presiune economică a fost dublată de o criză energetică, începută încă din toamna anului 2021, când rezervele Gazprom din Europa au devenit, pentru o perioadă de timp, indisponibile și, astfel, prețul gazului a crescut rapid foarte mult. Această situație a condus la nemulțumiri sociale și presiunea economică a crescut și mai mult, odată cu începerea războiului din Ucraina. Statele membre ale UE și ale NATO au început un război economic cu Federația Rusă, care a primit o serie de sancțiuni economice pentru invazia ilegală a Ucrainei. Economic, lucrurile nu puteau evolua decât negativ, Europa aflându-se într-o strânsă relație economică cu Federația Rusă, care este unul dintre furnizorii principali de gaz și petrol ai multor state europene.

Deși, pe perioada pandemiei, în Uniunea Europeană a existat creștere economică, războiul din Ucraina a adus o serie de schimbări masive din această perspectivă. Perturbările în securitatea globală, scurtcircuitul din alimentarea energetică europeană, furnizarea de petrol și gaze au dus la creșteri nelimitate de prețuri pentru bunuri și servicii și la un grad crescut de incertitudine pentru populația multor state membre ale UE.

Pentru statele de pe Flancul de Est, presiunile economice au crescut și mai mult, aceste state fiind în prima linie din multe puncte de vedere, aflându-se la granița cu Ucraina și a războiului acestui stat cu Federația Rusă. Desigur, presiunea economică este mare și pentru alte state europene, cele dependente de gazul rusesc, precum Germania, Austria sau Ungaria.

Figura nr. 2 ne arată diferențele numerice în ceea ce privește creșterea economică în anul 2021, în pandemie, când economia a fost susținută și subvenționată artificial. Primele efecte de scădere economică au fost puternic vizibile în 2022, când economia a resimțit inflația puternică și efectele războiului. În acest context, proiecția pentru 2023 este că toate aceste presiuni, precum și prelungirea războiului vor contribui la un impact negativ major asupra creșterii economice, fapt ce ar putea conduce întreaga Uniune Europeană în recesiune.

Proiecția pentru anul 2023 trebuie să ia în calcul însă, pe lângă factorii enumerați, și o presiune în plus privind necesitatea multor guverne europene de a crește bugetul și cheltuielile pe apărare.

Începând cu anul 2014, NATO a cerut statelor membre din Europa să își crească bugetul de apărare până la 2% din PIB. Acest demers a avut loc ca urmare a invaziei Federației Ruse în Crimeea, gradul de amenințare la adresa statelor europene fiind considerat unul ridicat. Ca urmare a proximității lor geografice, statele de pe Flancul de Est au realizat, din anul următor, această cerință; în schimb, statele din vestul

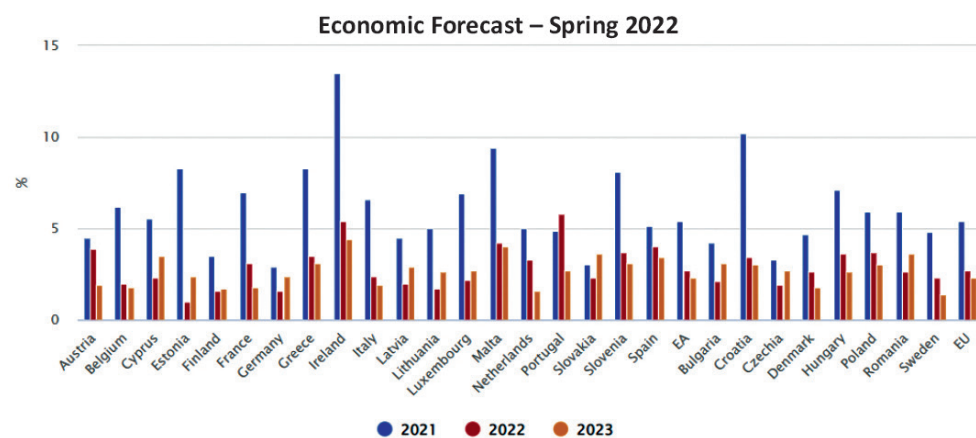

Figura nr. 2: Prognosticele creșterii economice pre- și post-invaziei ucrainene de către Federația Rusă

Europei nu au simțit o nevoie acută de a face această schimbare. Războiul din Ucraina, început în februarie 2022, a schimbat însă această perspectivă și, astfel, tot mai multe state europene sunt nevoite să își regândească politicile și cheltuielile de apărare, chiar dacă, așa cum am arătat, presiunea economică provenită din alte surse nu lasă mult spațiu de manevră pentru a mări bugetul de apărare. Cu toate acestea, mai multe state de pe Flancul de Est, precum Polonia sau România, și-au asumat deja o creștere a bugetului de apărare începând cu anul 2023.

Letonia și Norvegia au anunțat, de asemenea, o dorință de a crește bugetul de apărare, în timp ce Germania, pentru prima dată de la încheierea celui de-Al Doilea Război Mondial, a aprobat un buget de 100 de miliarde de euro pentru anul 2022, cu o propunere de a avea permanent un buget al apărării de peste 2% din PIB începând cu anul 2023. (Mackenzie, 2022).

Două state care, până la începutul războiului, nu erau membre ale NATO au luat decizia istorică de a se alătura acestei alianțe în primăvara anului 2022. Suedia și Finlanda și-au exprimat, cu această ocazie, dorința de a-și crește bugetul de apărare până la 2% din PIB. Va fi interesant de urmărit care va fi rolul Finlandei în întărirea Flancului de Est al NATO. Surprinzător, nu există vreun anunț public care să arate vreo intenție pentru o creștere a bugetului pentru apărare pentru alte două state membre ale flancului de est: Ungaria și Bulgaria.

Bursa (The Economist, 2022) ne arată un alt adevăr, și anume că, per total, există o creștere a cheltuielilor de apărare, care a explodat în intervalul de timp ianuarie-martie 2022, ca urmare a războiului, pentru industria de apărare europeană creșterea fiind de la un indice 100 până la 140 și pentru cea din Statele Unite ale Americii de la un indice 100 la 120.

Impactul economic al acestor politici va trebui analizat în continuare, pentru că, în ciuda faptului că statele de pe Flancul de Est și-au asumat creșterea bugetului pentru apărare, întrebarea este dacă, în condiții de constrângeri economice, cu o inflație crescută și perspectiva unei recesiuni la orizont, procentele de 3% dedicate pentru apărare de către Polonia sau de 2,5% de către România pentru anul 2023 vor fi suficiente, vor fi mai multe sau mai puține decât procentele de 2% atribuite în 2022 sau 2021? Această întrebare apare în contextul unei scăderi a creșterii economice și, astfel, se poate pune problema ca bugetele pentru apărare, deși crescute procentual, să fie mai mici decât cele necesare și decât cele din anii interior, pentru că, în condițiile economice date, este posibil ca produsul intern brut al multor state europene să fie mai mic decât media ultimilor ani. Ce ar trebui să facă, prin urmare, aceste state? Ar trebui să crească și mai mult cheltuielile pentru apărare din cauza pericolului rusec? Ar trebui, din contră, să încerce să își balanseze cheltuielile într-o manieră în care să existe un echilibru între politicile de securitate și cele de apărare?

Scopul acestui articol este de a deschide această analiză și de a urmări rezultatele ce pot răspunde la întrebările adresate anterior în studii și analize ulterioare, pentru că răspunsuri concrete pot fi obținute doar pe o scală mai mare de timp.

Pe parcursul acestei părți a studiului, am menționat dependența pe care multe state europene o au față de Federația Rusă din cauza furnizării de petrol și gaz. Considerăm că această criză energetică europeană are însă mai multe cauze, depășind doar problema rusă, mergând inclusiv în zona agendei verzi europene (Green Deal) și a multiplelor politici ce derivă de aici.

Din acest motiv, dorim să continuăm analiza pieței energetice și a politicilor europene în această zonă în ceea ce urmează.

MANAGEMENTUL POLITICILOR ENERGETICE ÎN CONTEXTUL RĂZBOIULUI DIN UCRAINA PENTRU STATELE DE PE FLANCUL DE EST

Una dintre principalele amenințări cu care Europa se confruntă odată cu începerea războiului este cauzată de accelerarea tranziției către alternative energetice verzi, cu scopul de a crește securitatea energetică europeană. În cele ce urmează, vom explica ce înseamnă securitate energetică și de ce este importantă pentru Uniunea Europeană. Studii academice moderne au făcut un scop din a defini cât mai larg securitatea energetică și, astfel, aceasta face referire la întregul sistem energetic, de la achiziția de materii prime pentru energie până la consumul final (Jones, 2017). Literatura de specialitate sugerează că securitatea energetică înseamnă mai mult decât simplul proces de aprovizionare cu energie; include,

de asemenea, dezvoltarea unei infrastructuri viabile pentru transportul de energie de la producător la consumatorul final. Asigurarea securității energetice contribuie la asigurarea unui climat economic, social și militar sigur, securizat, deoarece amenințările care pot surveni din acest sector sunt, prin urmare, eliminate, creând un mediu stabil, orientat către creștere economică și prosperitate.

Odată cu începerea războiului în Ucraina, pe 24 februarie 2022, situația privind stabilitatea energetică a Europei s-a schimbat drastic (Kirby, 2022). Măsurile adoptate de Comisia Europeană în privința aprovizionării din Rusia au adus statele europene într-un punct foarte vulnerabil. Două mari perspective au fost luate în considerare în urma realității post-invaziei rusești din Ucraina. Prima a fost aceea de a accelera trecerea către energia verde și de a implementa mai devreme strategia European Green Deal (EGD), introdusă de către Comisia Europeană în decembrie 2019. Această strategie este formată dintr-o serie de politici ce se adresează schimbărilor climatice și prin care se dorește o tranziție justă și inclusivă către energia verde. European Green Deal prezintă și o serie de dezavantaje, precum lipsa unei viziuni juste pentru o Europă post-carbon din punct de vedere economic, cu resurse insuficient alocate pentru obiectivele stabilite în această tranziție și cu puține mijloace disponibile pentru implementare. Pentru a realiza o producție energetică la nivelul întregului continent european, neutră din punct de vedere al amprentei de carbon, ar fi necesare o serie întreagă de politici industriale verzi, politici care să cuprindă mai multe probleme, precum sustenabilitatea mediului înconjurător, reforme structurale și echitatea rezultatelor economice la nivel european (Pianta, 2020). Pe lângă aceste elemente, ar fi nevoie de investiții fără precedent în cercetare și dezvoltare. Desigur, aceste investiții ar reduce dependența Uniunii Europene față de statele non-EU în ceea ce privește alimentarea cu materie primă în zona energetică și, astfel, ar diminua vulnerabilitatea continentului european din punct de vedere al securității.

Cea de-a doua perspectivă disponibilă pentru Uniunea Europeană în zona energetică este aceea de a continua dependența de combustibili fosili și de a face față creșterilor de preț care pot conduce la instabilitate atât din punct de vedere economic, cât și social sau militar, permițând, de fapt, contextului internațional să dicteze lista de priorități a Uniunii Europene, care să derive de la o viziune puternică a viitorului, în care se va atinge neutralitatea emisiilor de CO₂ într-un interval dat de timp, la menținerea unei dependențe de Federația Rusă și de alți actori non-europeni. Desigur, o parte din critica adusă Uniunii Europene este că nu a înțeles acest scenariu mai din timp și nu a urmărit să rupă relațiile energetice cu Federația Rusă încă dinainte de război, când ar fi fost pe o poziție de forță în relația cu fostul său partener economic.

Efectele invaziei rusești din Ucraina sunt încă resimțite pe piețele de resort, ambele state aflate în război fiind importanți producători de petrol, alimente și fertilizanți. Prețul mărfurilor a crescut exponențial odată cu perturbarea distribuției, sancțiuni economice, restricții de tranzacție și politici intervenționiste în reacție la situația de criză din teritoriul ucrainean. Pentru a putea răspunde acestor probleme pe termen lung, guvernele europene trebuie să facă investiții la acest moment pentru a construi societăți și economii reziliante. De obicei, factorii de decizie pun acest aspect pe rezolvarea situațiilor problematice pe termen scurt, neluând în considerare efectele generate pe termen lung, precum reducerea efectelor schimbărilor climatice. Această situație poate duce la decizii greșite în administrarea politicii energetice, cu rezultate negative din punct de vedere economic și social (Chatham House, 2022). Această atitudine cu privire la aspecte importante de securitate poate genera o scădere a credibilității luptei împotriva schimbărilor climatice. Cu toate acestea, Uniunea Europeană a făcut o diferență sesizabilă comparativ cu alte state sau grupări de state de pe glob și a fost nevoită, din cauza războiului, a cauzelor și efectelor acestuia, să abandoneze ideea de a găsi metode de reducere a poluării, prioritizând pe agenda europeană nevoia de a face față unei noi realități, în care agresiunea unui stat precum Federația Rusă poate schimba acum, nu în viitor, viața unei întregi națiuni.

Lăsând la o parte statele care nu depun niciun efort în reducerea emisiilor de carbon cu efect în producerea gazelor de seră, Uniunea Europeană este în mare parte singură în lupta cu schimbările climatice. La granițele Uniunii Europene, acolo unde este război, nevoia de a produce armament și echipament militar va duce la un grad de poluare mai mare. Evident, poluarea este o mică parte din marile riscuri și amenințări generate de acest război, pe o lungă listă de priorități fiind elementele pe care le-am prezentat în cuprinsul acestei lucrări. Dar, în cele din urmă, pe lângă celelalte consecințe negative ale acestui război, putem adăuga o criză energetică ce va încetini întregul proces de tranziție către energie alternativă, o criză care se traduce prin creșterea prețurilor și a inflației pe o scală nu doar regională, ci și globală.

Pentru a concluziona, în ceea ce privește securitatea energetică, războiul din Ucraina a avut un impact major, clar asupra priorităților din acest domeniu, care au fost adaptate cu toate celelalte elemente ale unei crize tipice în această zonă. În condițiile unei agende europene clare prin care UE își continuă eforturile de a stabili noi valori și obiective privind mediul înconjurător, dar cu puțin suport din partea altor mari contributory la probleme climatice precum China, India sau chiar Statele Unite ale Americii, chiar și prioritățile europene s-au schimbat și alte sectoare

au luat locul celui energetic. Astfel, începând cu sectorul social, asigurarea unor culoare pentru refugiații ucraineni, sectorul militar, unde, mai ales pe Flancul de Est, NATO dezvoltă noi capacități, ceea ce a rămas este ca statele membre ale UE să urmeze din proprie inițiativă cele 10 obiective trasate în European Green Deal, dacă vor considera o prioritate, în continuare, creșterea calității vieții propriilor cetățeni.

CONCLUZII

Testarea ipotezei asumate în timpul analizei noastre ne conduce la ideea că statele membre din Flancul Estic au reușit să se adapteze războiului politic modern cu toate elementele conceptuale pe care acesta le prezintă. Prioritizarea cheltuielilor militare, înțelegerea necesității corelării politicilor de apărare și economice, amânarea implementării unor politici de mediu creează premisele ca aceste state să urmeze un model mixt de putere soft și hard. Chiar și cu constrângerile economice cauzate de criza energetică și inflația aflate în creștere, investițiile în apărare rămân o prioritate pentru aceste state, din cauza riscurilor și amenințărilor prezente în regiune. Mai mult, statele de pe Flancul de Est vor continua să-și mărească bugetul de apărare chiar și în perioadă de criză economică, ceea ce reprezintă o schimbare de paradigmă potrivită pentru războiul politic modern în care ne aflăm. Există și alte concluzii vizibile în urma analizei realizate pe parcursul acestei lucrări, dincolo de testarea ipotezei inițiale. Am ales să enunțăm și aceste concluzii în cele ce urmează.

Neglijarea interconectării unor domenii cheie precum mediul de securitate, cel financiar și cel politic, domenii care converg la un anumit punct, a reprezentat o greșală pe care lumea vestică nu trebuie să o mai repete. Dependența de petrol, gaze sau metale rare față de state nedemocratice ar trebui să fie o lecție învățată, pe care atât Uniunea Europeană, cât și Statele Unite ale Americii ar trebui să o ia în considerare pentru viitor. Prezența continuă pe orice zonă geografică acolo unde există state membre ale NATO reprezintă altă necesitate. Niciun stat membru sau partener nu trebuie neglijat, ci el trebuie întărit la timp.

În cele din urmă, considerăm că, în contextul adaptării la modelul politic militar actual, alianțe precum NATO și UE își demonstrează, o dată în plus, utilitatea, iar în cadrul acestor alianțe, atenția ar trebui distribuită pe unitatea statelor membre, pe crearea unei coeziuni reale și pe construirea unor politici precum cele din domeniul energetic pentru viitor, menținând, totodată, un mediu financiar operațional sub protecția unor politici de securitate actualizate, bine ajustate, care sunt necesare în noua realitate, creată de războiul politic modern. Polarizarea, care a crescut în ultimii ani atât pe plan extern, în cadrul acestor alianțe, cât și pe plan intern, în interiorul statelor, a avut efecte negative vizibile. O schimbare a priorităților ar trebui

să se concentreze nu doar pe un efort comun în domeniile de apărare și economie, ci și pe reducerea diviziunii și creșterea cooperării la nivel intern și extern, ca mijloc de descurajare și durabilitate împotriva tuturor riscurilor actuale.

BIBLIOGRAFIE:

1. Dubois, G. (2022). *NATO activities its response force for the first time*, <https://www.aviacionline.com/2022/02/nato-activates-its-response-force-for-the-first-time/>, accesat la 17 septembrie 2022.
2. Kirby, P. (2022). *Why has Russia invaded Ukraine and what does Putin want?* BBC News, <https://www.bbc.com/news/world-europe-56720589>, accesat la 17 septembrie 2022.
3. Mackenzie, C. (2022). *Seven European nations have increased defense budgets in one month. Who will be next?* Breaking Defense, <https://breakingdefense.com/2022/03/seven-european-nations-have-increased-defense-budgets-in-one-month-who-will-be-next/>, accesat la 22 septembrie 2022.
4. Owain, J.P.E. (2017). *A H2FC SUPERGEN*. White Papers, https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10087004/6/Dodds_IMPJ5213-H2FC-Supergen-Energy-Security-032017-Chapter%202.pdf, accesat la 22 septembrie 2022.
5. Pianta, M.L. (2020). *Rethinking the European Green Deal: An Industrial Policy for a Just Transition in Europe*. Sage Journals, <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0486613420938207>, accesat la 12 septembrie 2022.
6. Robinson, L., Helmus, T.C., Cohen, R.L., Nader, A., Radin, A., Magnuson, M., Migacheva, K. (2018). *Modern Political Warfare, Current Practices and Possible Responses*. RAND Corporation. Research Reports.
7. Chatham House (2022). *The Ukraine war and threats to food and energy security*, <https://www.chathamhouse.org/2022/04/ukraine-war-and-threats-food-and-energy-security>, accesat la 11 octombrie 2022.
8. Deutsche Welle (2022). *Germany: Coalition government, CDU agree €100 billion military boost*, <https://www.dw.com/en/germany-coalition-government-cdu-agree-100-billion-military-boost/a-61969742>, accesat la 21 octombrie 2022.
9. The Economist (2022). *Russia's attack on Ukraine means more military spending*, <https://www.economist.com/business/2022/03/05/russias-attack-on-ukraine-means-more-military-spending>, accesat la 17 septembrie 2022.
10. European Commission (2022). *Spring 2022 Economic Forecast: Russian invasion tests EU economic resilience*. Economy and Finance, https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-forecast-and-surveys/economic-forecasts/spring-2022-economic-forecast-russian-invasion-tests-eu-economic-resilience_en, accesat la 11 septembrie 2022.
11. SEDE Committee European Parliament-In depth analysis (2021). *How the COVID-19 crisis has affected security and defence-related aspects of the EU*. Policy Department for External Relations Directorate General for External Policies of the Union.
12. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2021/653623/EXPO_IDA\(2021\)653623_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2021/653623/EXPO_IDA(2021)653623_EN.pdf), accesat la 18 septembrie 2022.